

A MATERIALIDADE DA VERBENA

CARA UNHA ARQUEOLOXÍA

DAS FESTAS PARROQUIAIS

EN GALICIA

Iñigo Sánchez Fuarros e Fátima Rodríguez Porto
Instituto de Ciencias do Patrimonio (INCIPIT, CSIC)
palcos@incipit.csic.es | palcos.gal

CSIC

incipit

MINISTERIO
DE CIENCIA
E INNOVACIÓN

**AXENCIA
GALEGA DE
INNOVACIÓN**

xiro material

**a festa
como dispositivo de
producción do
común**

a paisaxe rururbana

MATERIALIDADE

CULTURA MATERIAL

CULTURA MATERIAL

Refírese aos "obxectos" e "artefectos" que as persoas fabrican, adquiren ou posúen

O estudo do papel que desempeñan os obxectos materiais, os artefactos e as tecnoloxías na conformación das sociedades humanas, as culturas, as identidades e o coñecemento.

XIRO MATERIAL

Outorga un lugar crucial ao significado dos obxectos na vida social

Pensa o material *en e a través dos* entramados con outros seres humanos e cousas

XIRO MATERIAL

Outorga un lugar crucial ao significado dos obxectos na vida social

Pensa o material *en e a través dos* entramados con outros seres humanos e cousas

“networks”

[redes] (Latour 2005)

“assemblages”

[conxuntos] (Bennett 2009)

“meshworks”

[mallas] (Ingold 2011)

XIRO MATERIAL

Outorga un lugar crucial ao significado dos obxectos na vida social

Pensa o material *en e a través dos* entramados con outros seres humanos e cousas

Borra as distincións conceptuais entre o natural e o social, o humano e o non humano, e o material e o cultural, distincións todas elas baseadas na división entre o inmaterial e o material

XIRO MATERIAL

“What do things do in an ethnographic setting?”

Henare et. al (2007)

AXENCIA

Como explicar a interdependencia entre os seres humanos e as cousas?

concepción relacional da axencia

“agency is not located in a particular subject but formed through a reciprocal relation with the substances, artefacts, and technologies that fill the material world” (Bennet 2009: 20)

XIRO MATERIAL

O XIRO MATERIAL NOS ESTUDOS MUSICAIS

sound studies

instrumentos musicais

tecnoloxía musical

dixitalización da música

notación musical

salas de concerto

patrimonialización da música popular

XIRO MATERIAL

A música, obxecto ou práctica?

Como práctica, a música mediatizaaw a través de diversos obxectos e formas materiais: instrumentos, salas de concertos, tecnoloxías de gravación e reprodución, partituras, corpos, material publicitario e promocional, vídeos musicais, etc.

PAISAXE

PAISAXE

Pensar culturalmente o espazo

A paisaxe como construción

como un produto humano que fala perfectamente das características de cada sociedade

“Vontade de estilo”

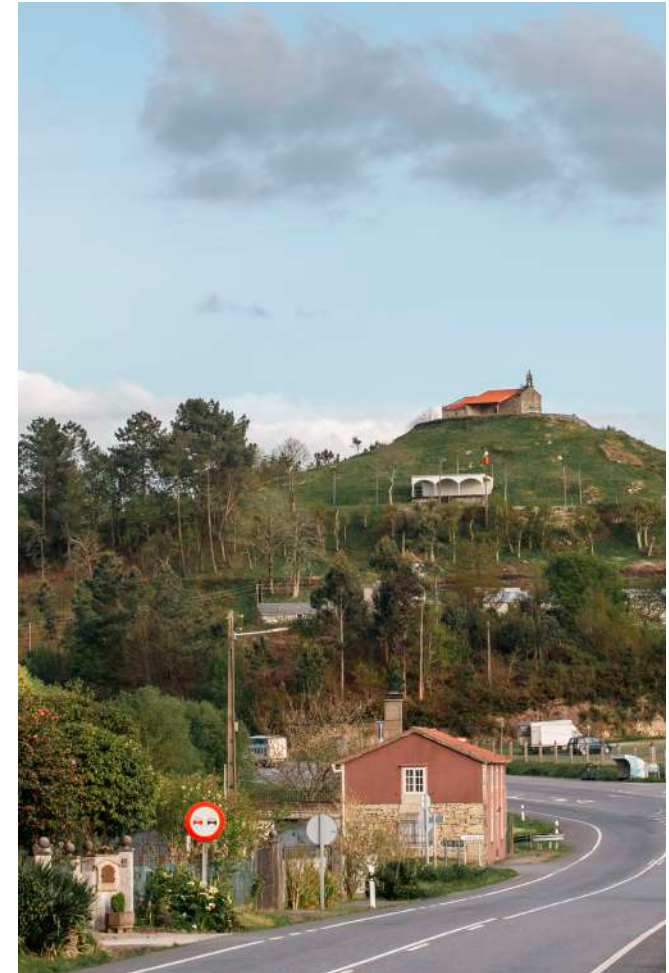
“a mestura dos procesos naturais propios de cada rexión, coa historia da mesma, combínanse en formas de paisaxe específicas que nos falan de cada pobo” (Criado-Boado 2016)

PAISAXE

Paisaxe antropizado

Paisaxe rururbano

Feísmo

FESTA

FESTA

Interés da festa como fenómeno socio-cultural

O festivo vs. a festa

“La fiesta como aquel acto colectivo que, caracterizado por las constantes de sociabilidad, participación, ritualidad y la anulación temporal y simbólica del orden, posee rasgos de excepcionalidad, presupone el disfrute y se celebra en honor de alguien, algo, o algún acontecimiento concreto” (Martí 2008: 14)

FESTA

A festa como campo de sentido

Implica unha realidade física

Implica un xogo interno de interaccións

Supón pensar relacionamente

A festa como dispositivo de produción do común

PALCOS

Cultura material e festa
na paisaxe rururbana galega

O PROXECTO

Financiamento

Axencia Galega de Innovación
(Ref. IN607D-2022-05)

Duración

2022 - 2025

Equipo

INCIPIT-CSIC, USC, Universidade de Lisboa, Goldsmith (Universidade de Londres), CCHS-CSIC)

Rexenerando Coop.

OBXETIVOS

Pensar a relación entre cultura material e festa na cultura popular galega.

Cuestionar a noción de patrimonio cultural, centrando a mirada en certos obxectos patrimoniais (os palcos de música) que non se adoitan ter en conta habitualmente nos discursos patrimoniais autorizados

Desenvolver novas metodoloxías de traballo a partir do diálogo entre a antropoloxía, a arqueoloxía contemporánea, a investigación artística e a participación cidadá.

RELEVANCIA

Importancia das festas parroquiais como espazos materiais e simbólicos de cohesión social

A verbena e as festas parroquiais como industrias culturais e motor económico

Revival (?) da verbena

Xuventude

Cultura popular

Mundo artístico

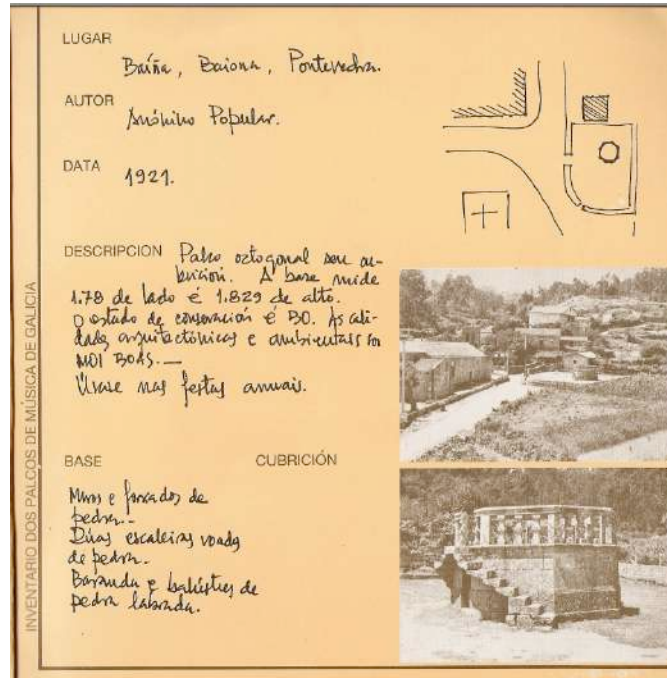
RELEVANCIA

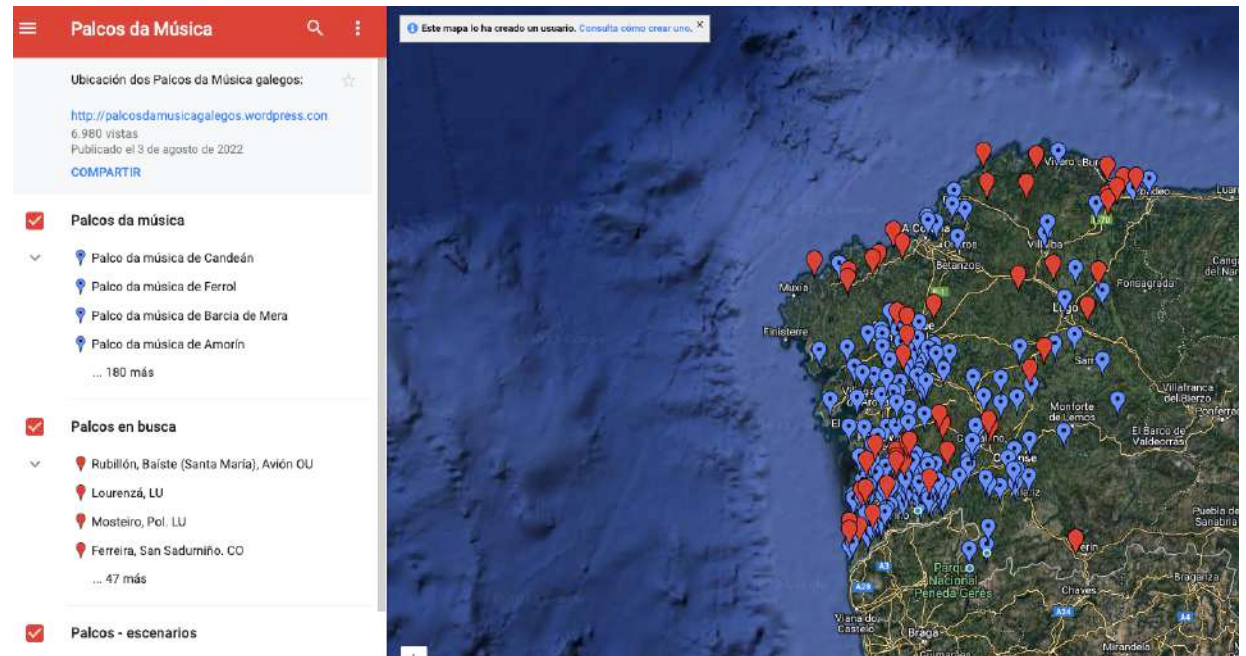
OS PALCOS

ANTECEDENTES

Inventario dos palcos de música de Galicia (1985)

<https://palcosdamusicagalegos.wordpress.com/>

ANTECEDENTES

“Cajas de Música” Luis Díaz Díaz

XUSTIFICACIÓN

"O campo da festa, herba doce para o grande encontra. O Circulo, a asemblea, perfectamente delimitada polo enredado de luces. Bochinches, lanchiñas e autos de choque. E **o palco é o altar**. Concordia apolínea, esplendor formal".

X. Souto. "Novas formas na música popular: Da romaría á festa. Da movida ao bravu"

XUSTIFICACIÓN

Mapear, documentar e catalogar os palcos de música “desarrollistas” espallados polo territorio galego

Recolle as historias, memorias e relatos que circulan ao redor destas infraestructuras da festa

LIÑA DE TEMPO

Palcos “patrimoniais”

inicios s. XX

Gaiteros,
bandas de música

Palcos efímeros

até 1970

Gaiteros,
bandas de música

Palcos construídos

1970s — 1990s

Conxuntos,
bandas de música

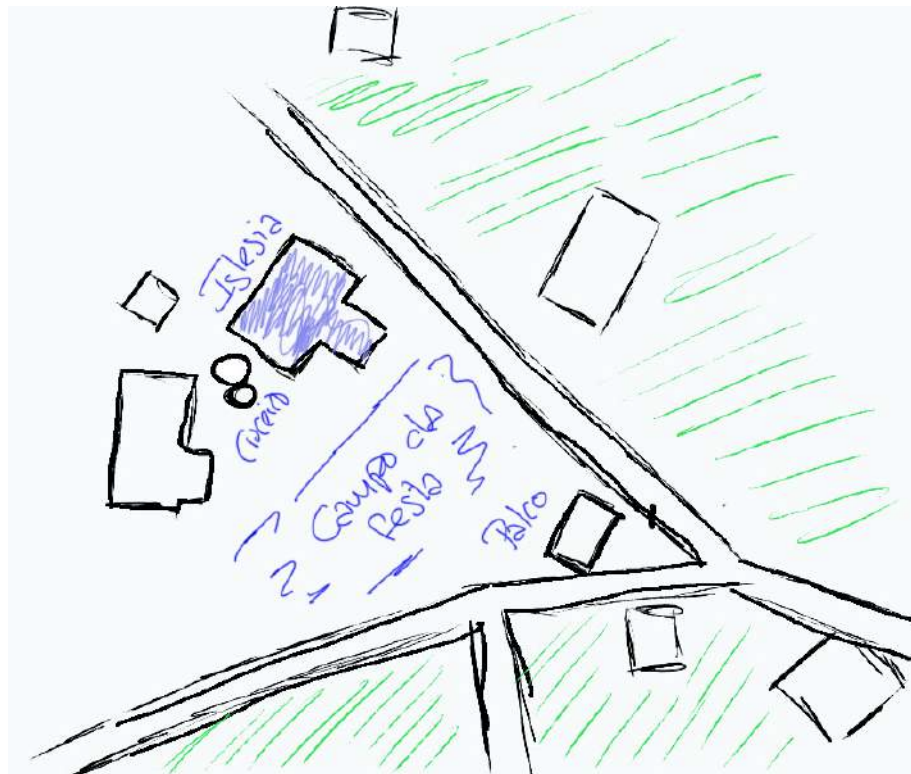
Escenarios móviles

1990s -

Orquestas, Duos,
DJs

O CAMPO DA FESTA

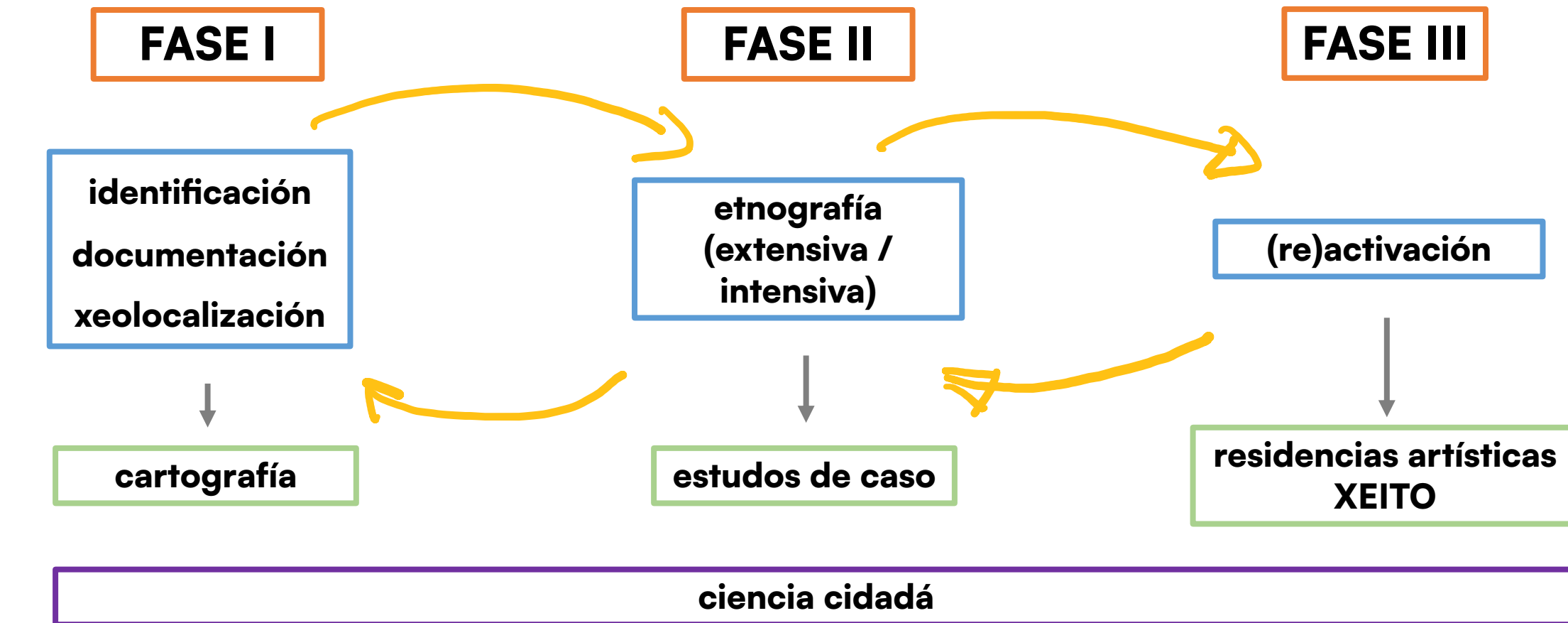
Espazo comunal, efímero e con alto valor simbólico

Topoloxía (espazo) vs. cronoloxía (tempo)

O campo da festa como unha “ecology of things”
(Bennet 2010)

FASES

FASE 1

PALCOS

Cultura material e festa
na paisaxe rururbana galega

[O PROXECTO](#) [GLOSARIO](#) [PARTICIPA](#)

Hace 5 Días

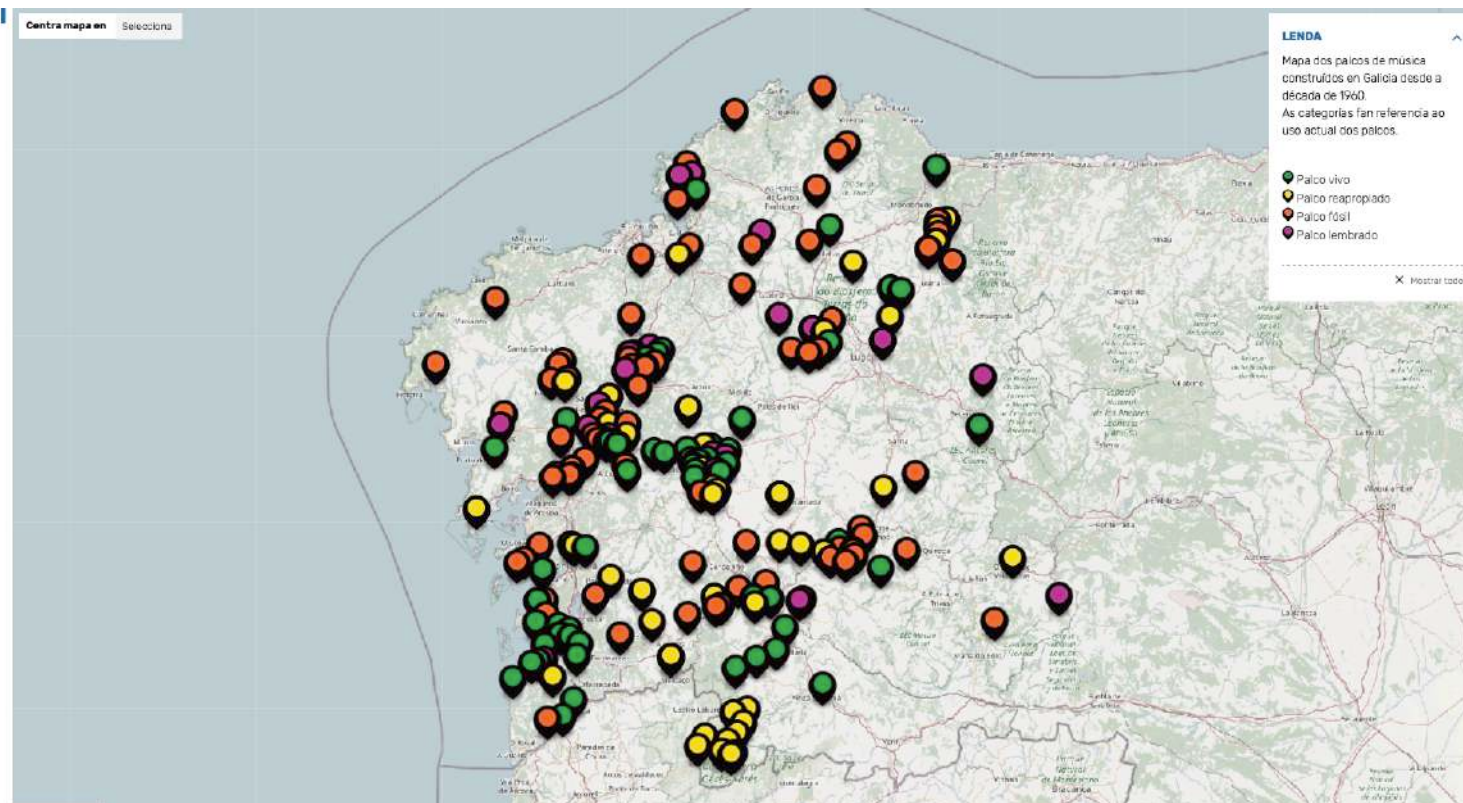
Deixebre

Palco lembrado

Hace 21 Días

Entrerrios, Fornelos de montes, Pontevedra

participa.palcos.gal

FASE 1

Form > PALCOS

- * PALCOS CON HISTORIA(S) Pensa nun palco de mi...
- * SECCIÓN 1 | INFORMACIÓN SOBRE O CAMPO DA FESTA...
- ☒ Provincia
- * Concello
- * Parroquia
- * Lugar (se non o sabes, déixaa en branco)
- * Coordenadas (Presiona)
- * Orientación (Sitúate de costas ao palco e co comp...
- * Que festa se celebra ou celebraba no palco?
- * Campo da festa
- ☒ Elementos do campo da festa
- * Con que outro(s) nome(s) é coñecido o campo da f...
- ☒ Uso actual do palco
- * SECCIÓN 2 | INFORMACIÓN SOBRE A SITUACIÓN XUR...
- ☒ A quen pertence o palco?

Provincia

Properties Advanced Jumps

Question

Provincia

☐ Answer is required

☐ Use answer as title ?

Possible answers

- A Coruña
- Lugo
- Ourense
- Pontevedra

<https://five.epicollect.net/project/palcos/>

FASE 1

Aliadas

A Gentalha do Pichel
Algaravia Asociación Cultural
Cooperativa Rexenerando
Asociación Agrocuir
Rede Museística de la Provincia de Lugo
Rede do Património Cultural
O Baixo Ulla
GIDEP - Universidad de Vigo
Os Penoucos Asociación Cultural
Asociación Galega de Antropoloxia (AGANTRO)

FASE 2

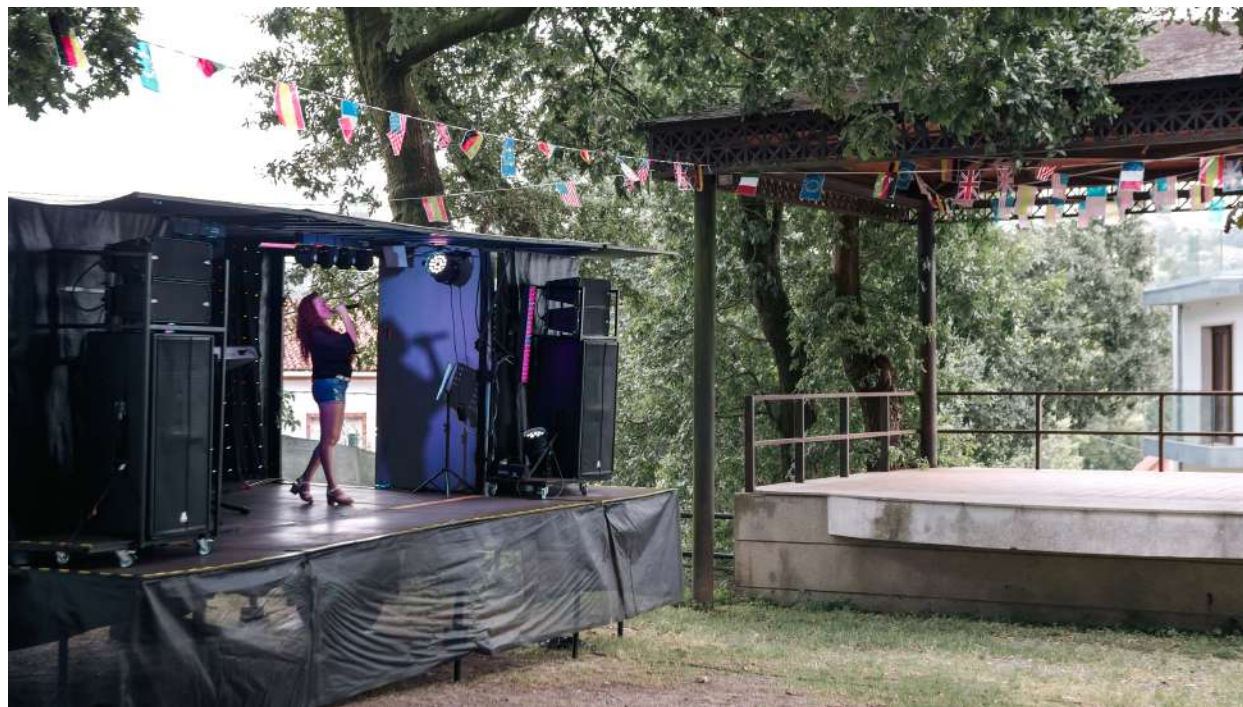
Tipoloxía dos palcos

Palco vivo

Palco reapropiado

Palco fósil

Palco lembrado

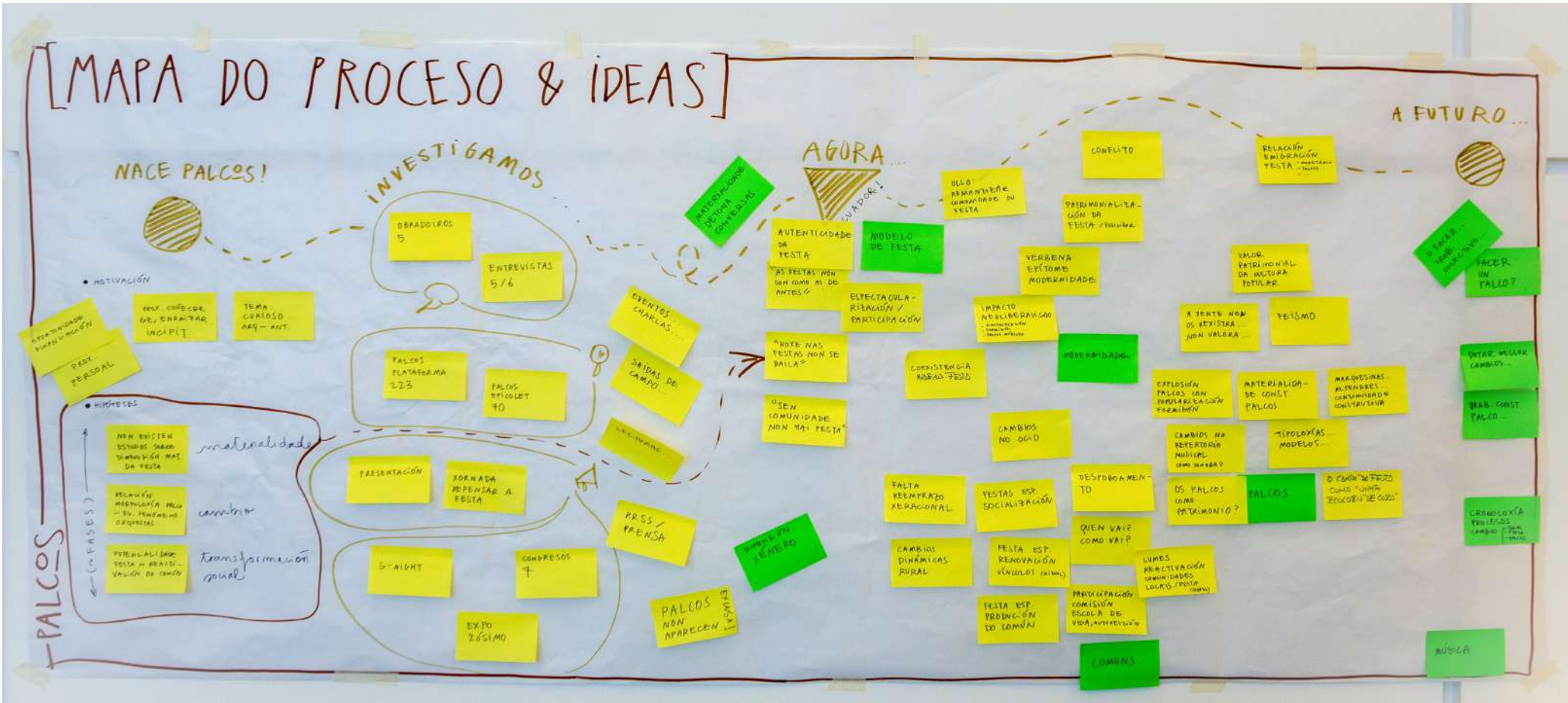

Estudos de caso

Temas de investigación

FASE 2

FASE 3

FASE 3

XE/TO

Laboratorio de creación
etnográfica

FASE 3

Parece que a materialidade e a cultura material apenas teñen nada que dicir sobre os materiais en si (Ingold)

O concepto de materialidade, signifique o que signifique, converteuse nun verdadeiro obstáculo para a investigación sensata dos materiais, as súas transformacións e affordances.

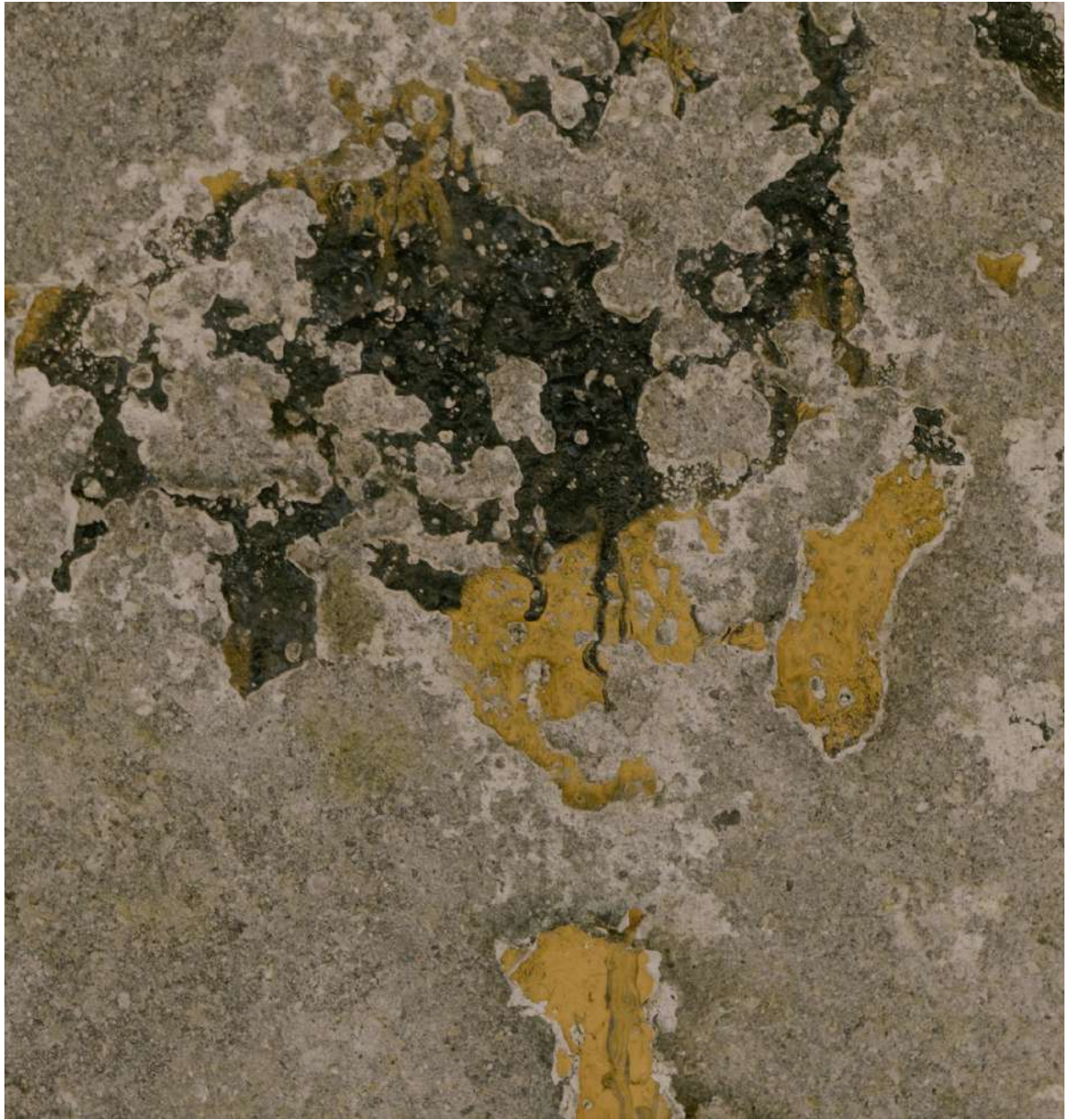

Información procedente da w
<http://mapas.xunta.gal/>

Proxección U.T.M. Fuso 29
Elipsoide GRS80
Sistema de referencia ETRS89
1:1.128
0 0,005 0,01 0,02 0,03 0,04
km

FASE 3

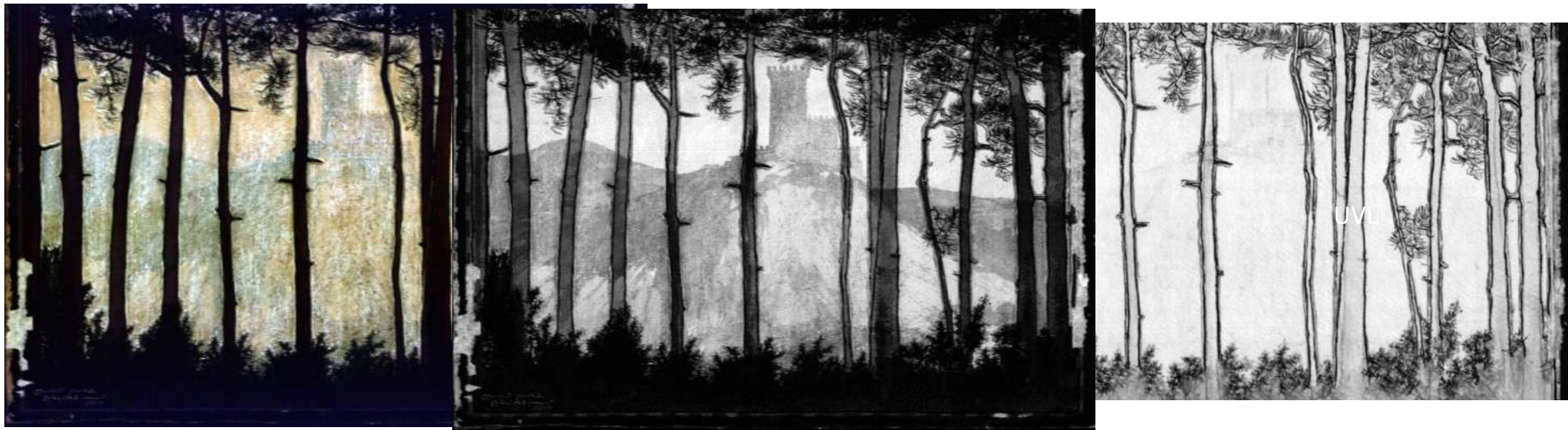
Xornal, Biblioteca de Galicia

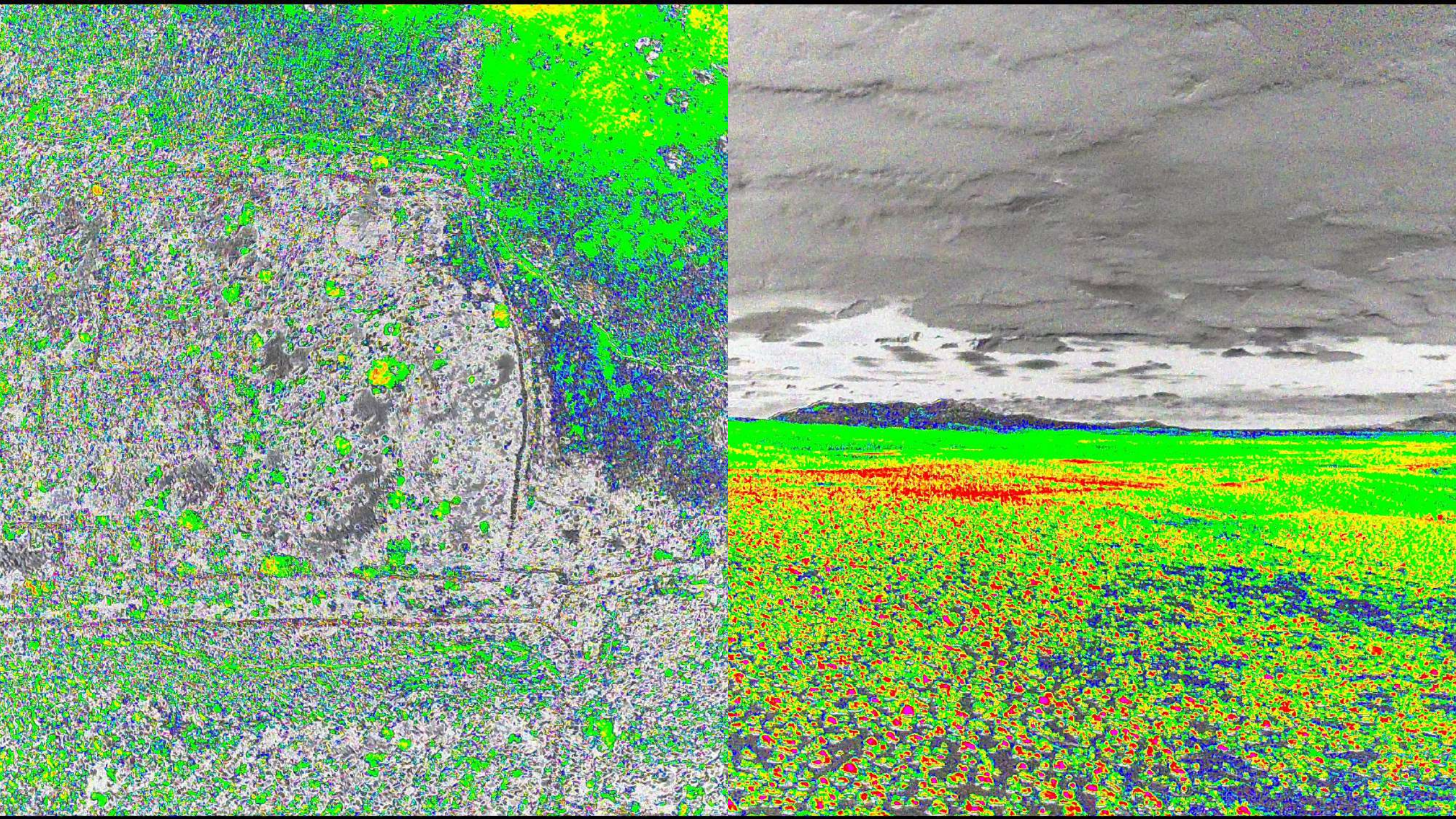
Fotografía de Manuela Rey, c. 1860 (CDG, A. Reigosa)

Imaxen multispectral e hiperspectral

FASE 3

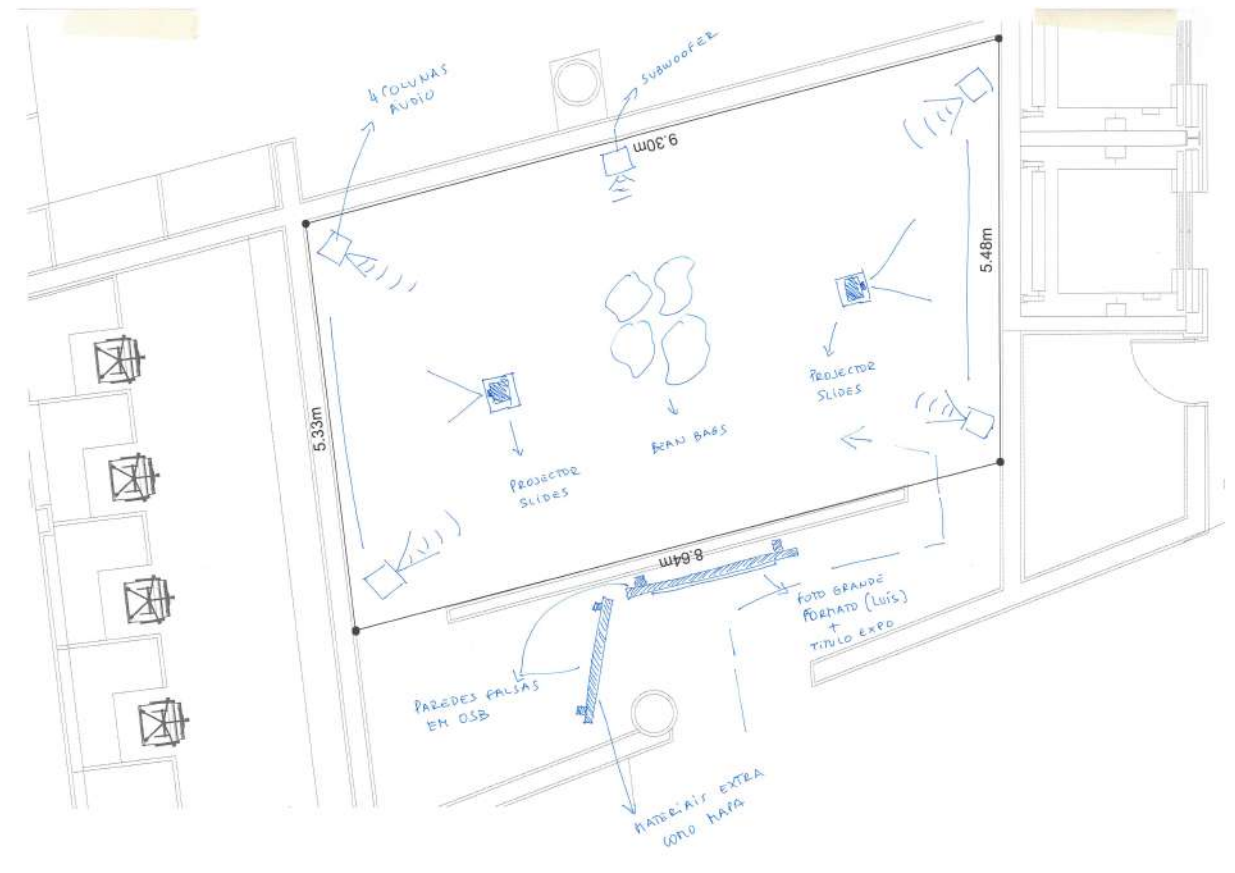

Pintura de Camilo Díaz Valiño, Biblioteca de Galicia

FASE 3

A que soa un palco e a súa contorna cando perdeu a súa función orixinal?

Moitas grazas!

www.palcos.gal

www.participa.palcos.gal

Instagram: @palc_o_s

Facebook: @ProxectoPalcos

E-mail: palcos@incipit.csic.es